

Till Riksrevisionen

2025-01-15

Ansvar, tillit, gemenskap – Vart är regeringens minoritetspolitik på väg?

Synpunkter på hur effektivt staten och myndigheter arbetar med att på olika sätt bidra till att säkerställa att minoritetsspråken främjas inom utbildningsområdet. Synpunkter på andra aspekter av de granskade myndigheterna eller regeringens arbete med att främja minoritetsspråken.

Tre handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken år 2020–2024

I juni 2019 fick Institutet för språk och folkminnen (Isof) ett regeringsuppdrag att ta fram ett handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska. Ansvaret för handlingsprogram för de samiska språken låg hos Sametinget. Isof redovisade det omfattande och långsiktiga handlingsprogrammet om totalt 81 insatser för bevarande av de nationella minoritetsspråken den 4 september 2020.

Regeringen gav Isof i maj 2021 i uppdrag att utifrån det ursprungliga handlingsprogrammet, välja ut sex prioriterade förslag till åtgärder. Förslag som direkt gällde utbildningsområdet samt förslag om språkcentrum ingick inte i uppdraget utan skulle hanteras av regeringen i särskild ordning. Ansvaret för handlingsprogram för de samiska språken låg hos Sametinget. Isof redovisade regeringsuppdraget, Fördjupat handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska den 30 september 2021.

Regeringens Handlingsprogram för bevarande och främjande av de nationella minoritetsspråken publicerades den 28 april 2022.

Handlingsprogrammets fem strategiska områden:

1. Kunskapshöjande och synliggörande

Regeringen avsåg att utöka åtagandenivån enligt språkstadgan så att åtagandena harmonierar med nationell lagstiftning med utgångspunkt förslagen som lämnats i betänkandet Nästa steg Del 2 (SOU 2017:88)

2. Språkvård och språkutveckling Isof, Språkcentrum, de nationella minoriteternas organisationer.

3. En sammanhängande utbildningskedja

Regeringen anser att utbildning i och på minoritetsspråken ska vara tillgängliga i en kedja från språkutveckling i förskolan till utbildningar på universitetsnivå. Regeringen har i myndighetens instruktion gett Skolverket i uppdrag att ha ett samlat ansvar (sektorsansvar) för frågor om de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken inom ramen för sitt verksamhetsområde vilket innefattar att verka samlande, stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter.

4. Livslångt lärande och språken i yrkesliv

Genom stödet till folkbildningen finansieras också verksamhet vid folkhögskolor med särskild inriktning mot minoriteter och minoritetsspråk

5. Kultur bär språk och språk bär kultur

För att minoritetsspråken ska vara levande och utvecklas behövs kulturella arenor där minoritetsspråken får ta plats, så som teatrar, bibliotek, kulturcentrum, medier.

Synpunkter och frågeställningar

Isof:s omfattande och långsiktiga handlingsprogram om totalt 81 insatser för bevarande av de nationella minoritetsspråken 2020 bedömdes av regeringen att vara alltför omfattande. Den omsorgsfullt framarbetade planen var och är fortfarande vägen ur språkbytet i minoriteternas ögon. I stället har det skrivits ytterligare två handlingsprogram. Vad blev kostnaden för dessa sammanlagt tre handlingsprogram? Vad blev det för resultat? Hur relaterar regeringens handlingsprogram mot Isof:s Fördjupat handlingsprogram? Kommer regeringens Handlingsprogram för bevarande och främjande av de nationella minoritetsspråken följas upp och utvärderas? Kommer det att bli ett fortsatt handlingsprogram?

Storsatsning på nationella minoriteter

Åren 2022–2024 gjorde regeringen en satsning på 90 miljoner kronor per år för att skapa bättre förutsättningar för genomförandet av politiken för de nationella minoriteterna.

Storsatsningen på de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken gjordes för att förstärka samordningen, utvecklingen och uppföljningen av minoritetspolitiken. Förstärkningen inkluderade medel för att stödja de nationella minoriteternas organisering. Satsningen på de nationella minoritetsspråken syftade till att bygga upp och utveckla handlingsprogram samt språkcentrum för revitalisering av finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Synpunkter och frågeställningar

Den treåriga ekonomiska storsatsningen gav möjlighet att bygga upp språkcentrum och förstärka befintliga institutioner och institutionella strukturer. 2025 minskade statsbidragen drastiskt, i många fall till mindre än hälften.

Den ekonomiska oron som orsakas av ettårig budgethållning är ohållbar mot etablerade strukturer så som sverigefinska institutioner, förvaltningskommuner och sverigefinska organisationer. Ekonomin bör vara mer långsiktig för stabiliteten i verksamheten. Bristande förhandsinformation bidrar också snabbt till låg social tillit.

I vilken omfattning kommer det minskade statsbidrag till förvaltningskommunerna att leda till nedskärningar av tjänster?

Samma fråga gäller Språkcentrumen och andra institutioner. Isof föreslog i handlingsprogrammet också att Finlandsinstitutet skulle tilldelas ett permanent bidrag för att förmedla och sprida finskspråkig kultur, främst film och litteratur. Förslaget förverkligades 2021 (?) och Finlandsinstitutet sammanställer två gånger per år en katalog med nyproducerade finska filmer, som alla är textade till svenska, och som kommuner och biografer kan beställa digitalt. Filmerna visade under 2024 i ett 80-tal kommuner. Filmvisningarna och författarbesöken utgör i många kommuner kärnan i det finskspråkiga kulturutbudet. Förmedlingen har finansierats med direkta anslag från Kulturdepartementet, medan kommunerna och biograferna har betalat för visningsrätten och modellen har visat sig vara ett kostnadseffektivt sätt att nå ut till en stor del av den finskspråkiga minoriteten. 2025 upphört den statliga finansieringen och verksamheten är därmed hotad. Hanteringen av denna verksamhet är ytterligare ett exempel på kortsiktighet och brist på politisk styrning och långsiktig finansiering.

Kommittén för Unescos konvention om tryggande av det immateriella kulturarvet

Sverige ingick i kommittén för Unescos konvention om tryggande av det immateriella kulturarvet för perioden 2020–2024 och prioriterade bland annat. främjandet av det immateriella kulturarvets mångfald. I december 2021 fick Isof och Sametinget i uppdrag att inom ramen för verksamheten och utvecklingen av samiskt språkcentrum samt språkcentrum för finska, jiddisch, meänkieli och romani chib, ta fram indikatorer som gör det möjligt att följa minoritetsspråkens utveckling över tid.

Frågeställning

Hur tryggar regeringen det immateriella kulturarvets mångfald nu när satsningen är slut?

Bruten utbildningskedja

Ur regeringens handlingsplan: ”Regeringen anser att utbildning i och på minoritetsspråken ska vara tillgängliga i en kedja från språkutveckling i förskolan till utbildningar på universitetsnivå.”

Trots den uttalade viljan har utbildningskedjan för minoritetsspråk blivit bruten utöver gymnasieskolan, även i förskoleklassen.

I förskoleklassen finns det ingen förstärkt rätt när det gäller nationella minoritetsspråk såsom i förskolan. Förskoleklassen ska enbart medverka till att barn som tillhör någon av de nationella minoriteterna får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt nationella minoritetsspråk.

I gymnasiereformen 2024 har Skolverket valt bort minoritetsspråk finska som modernt språk som undervisningsämne och valt att fortsätta enbart med finska som modersmål på grund av kontinuiteten för eleverna. Sverigefinska organisationer har starkt betonat behovet av minoritetsspråk finska som modernt språk. Antagning till högskolestudier i finska borde ske med gymnasiebetyget i modernt språk finska. Att bli antagen med betyg i modersmål innebär ansökan med allmän behörighet. Den studerande behöver också uppfylla olika behörighetskrav inför kurser. Gymnasiekurser i moderna språk, engelska och matematik ger meritpoäng. Som mest kan du få totalt 2.5 i merit. Modersmål ger inte meritpoäng.

Frågeställningar och synpunkter

Efterföljs skollagen i förskolan angående barnens rätt till minoritetsspråk?

Kan kravet om grundskydd anses vara uppfyllt när många kommuner inte erbjuder

minoritetsspråk i förskoleklassen?

Varför reglerades inte skollagen för att garantera minoritetsbarnens rätt till språket när förskoleklassen blev en egen skolform? Finns det någon möjlighet att nu när den 10-åriga grundskolan beräknas dröja till 2018 reglera skollagen innan dess?

Den enda indikatorn för uppföljning i förskolan och i förskoleklassen är statistik. Statistik saknas både för förskolan och förskoleklassen. Uppföljning är inte möjlig. Vilken myndighet är ansvarig? Vad gör regeringen och Skolverket för att bromsa pågående språkbyte och säkerställa överföringen av språket mellan generationerna

Gymnasiereformen, barnskötarutbildning

I Skolverkets förslag till en ny inriktning som utbildar till barnskötare finns även förslaget att lägga till ett nytt ämne, språk- och kunskapsutveckling i förskolan och fritidshemmet nivå 1 (100 poäng). Myndigheten avser att remittera förslag till förändrade föreskrifter i början av 2025.

Synpunkter

Utifrån en omfattande brist på utbildad tvåspråkig personal i förskolan och fritidshemmet har sverigefinska organisationer föreslagit att de föreslagna 100 p i nivå 1 i ämnet språk- och kunskapsutveckling i förskolan och i fritidshemmet görs till en valbar kurs i fråga om språket. Inriktning svenska eller minoritetsspråk finska, romska, samiska, jiddisch och meänkieli. Det behövs eftersom minoritetsspråken hör till andra språkgrupper än den slaviska som svenskan ingår i, och bör undervisas utifrån minoritetsspråkets språkstruktur.

Gymnasiereformen, minskade möjligheter att läsa minoritetsspråk

Innan gymnasiereformen 2023–4 fick modersmålsundervisningen i gymnasieskolan anordnas som individuellt val, utökat program, eller som ersättning för undervisning i andra språkämnen än svenska, svenska som andraspråk och engelska.

Individuellt val ingår inte i gymnasial utbildning efter gymnasiereformen. Modersmål kan framöver läsas som utökat program (utanför timplanen) eller som ersättningspråk.

Synpunkter

Elevers val ingår inte längre i grundskolans timplan heller. Utrymmet för modersmål minskade så som nu i gymnasieskolan.

Gymnasiereformen, spetsutbildning

Skolverket bedömer i sin konsekvensutredning att det skulle kunna vara möjligt att starta en

riksrekryterande spetsutbildning inriktad på något av de nationella minoritetsspråken, i vårt fall i minoritetsspråket finska.

Synpunkter

Då undervisningen i spetsutbildningen kommer att bedrivas av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 § skollagen, skulle det behövas ett lärarprogram för gymnasielärare i finska, både för gymnasiet och grundskolans del, för att möjliggöra spetsutbildningen i både grundskolan och i gymnasieskolan. Det i sin tur förutsätter att finska hade blivit ett modernt språk i gymnasiet.

Gymnasiet, slutbetyg i finska

Enligt Skolverket var antalet elever som fick slutbetyg i ämnena modersmål finska eller moderna språk finska i gymnasieskolan läsåret 2022/2023 103.

Synpunkter och frågeställningar

Det finns anledning att granska antalet slutbetyg under ett antal år bakåt i tiden för att få en uppfattning om antalet slutbetyg över tid. Hur anser Skolverket att de nya ämnesplanerna i modersmål i gymnasiet bidrar till att bryta språkbytesprocessen och bryta finska minoritetsspråkets marginalisering och göra modersmål till ett likvärdigt ämne vid sidan av övriga skolämnen?

I slutet av en sammanfattning av rapporten I marginalen, 2012:2 av Skolinspektionen, som är en granskning av modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning i de nationella minoritetsspråken finns ett antal förslag om vad som krävs för att det ska bli bättre.

På nationell nivå behövs till exempel:

- Åtgärder för att tillgodose behovet av lärare i nationella minoritetsspråk
- Åtgärder för att komma tillrätta med modersmålets marginalisering och göra modersmål till ett likvärdigt ämne vid sidan av övriga skolämnen
- Åtgärder för att höja statusen för nationella minoritetsspråk
- Incitament för kommuner att starta tvåspråkig verksamhet i nationella minoritetsspråk, exempelvis i form av öronmärkta resurser för kompetensutveckling och utveckling av tvåspråkiga verksamheter
- En omvärdering av kravet på grundläggande kunskaper i nationella minoritetsspråk (klart i dag)

Lärarytildning

Du kan studera till lärare i finska genom att läsa 90 hp finska och därefter fortsätta med Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU, 90 hp). Du börjar med att söka kursen finska för modersmåslärare 1, 30p eller finska för modersmåslärare 1 A, 15 hp eller finska för modersmåslärare 1B, 15 hp. Du läser sammanlagt 90 hp finska, inklusive examensarbete. Efter det kan du komplettera dessa studier med studier inom det pedagogiska och didaktiska området för att få den kompetens du behöver för att bli behörig att undervisa i finska och få en lärarexamen.

Synpunkter och frågeställningar

Sverige har inte varken lärarprogram eller förskollärarytildning i nationella minoritetsspråk. Samlingskurserna på 180 p, se ovan, ger lärarbehörighet i modersmål, men berättigar inte till lärarlegitimation. I jämförelse är yrkeslärarprogrammet 90 poäng och berättigar till lärarlegitimation. År 2009 saknade båda av dessa två lärargrupper krav på eller rätt till lärarlegitimation.

I dagsläget är modersmåslärare den enda lärargruppen i Sverige som inte har rätt till lärarlegitimation. Modersmåslärare i finska är anställningsbara endast som modersmåslärare i finska och har ofta undervisning i flera kommuner samtidigt för att få ihop en tjänst. Resetiden ingår inte i tjänsten. Undervisningen sker utanför timplanen, oftast på sen eftermiddagstid, i bristfälliga lokaler.

Eftersom mycket i språkutvecklingen grundläggs i tidiga åldrar vore det angeläget med språkpedagoger som besöker förskolorna och barnen. Så har exempelvis Uppsala kommun gjort men inte andra. För att stärka likvärdigheten mellan kommunerna borde det vara ett nationellt krav på likvärdighet.

Frågeställningar

Vilka lärare är legitimerade att utfärda betyg i modersmål?

Vore det inte dags att utreda hur modersmåslärartjänsterna är konstruerade. Vilken anställningsform har modersmåslärarna, garanterad undervisningstid i tjänsten? Lönetrappa? Löneutveckling?

Timplan

Modersmål undervisas utanför timplan och har ingen fastställd undervisningstid. De flesta kommunerna ger undervisning i modersmål från 40 minuter till en timme. Undervisningstiden för modersmål som ersättningspråk är en timme. Undervisningen är då inom skoldagens ram men ger inga meritpoäng, vilket är problematiskt då eleven mister meritpoängen från moderna språket som ersattes.

Synpunkt

Undervisningstid för minoritetsspråk är inte fastställd. När tiden blir fastställd blir det möjligt att diskutera behovet av utökad tid.

I önskemål om utökning om undervisningstid för minoritetsspråk till två tillfällen i veckan, ligger en farhåga att dela den befintliga tiden till två tillfällen.

Universitets- och högskolerådet UHR

UHR har i uppdrag att främja de nationella minoriteternas rättigheter och de nationella minoritetsspråken inom högre utbildning.

1. Upplever ni att det är tydligt hur och var ni kan studera minoritetsspråken?
2. Nås ni av information om språkkurser på minoritetsspråken på högskolenivå? Hur och i vilket sammanhang har ni i så fall fått den informationen?
3. Om ni tagit del av någon kurs i ett minoritetsspråk: upplevde ni att lärosätet hade utformat kursen på ett sätt som motsvarade ert behov av kunskap och gjorde kursen tillgänglig för er? (Till exempel digital undervisning, undervisning förlagd till kvällstid, undervisning på rätt svårighetsnivåer.)

Synpunkt

Minoriteten är intresserad av en hel utbildningskedja och ett framtaget lärarprogram som leder till legitimerade lärare i finska. Enskilda kurser är önskvärda i andra hand när en stabil grund med lärarutbildning är lagd.

Språk som diskrimineringsgrund

Europarådets rådgivande kommitté anser att skyddet mot diskriminering av minoriteter behöver stärkas bland annat genom att DO får tillsyn över alla myndigheters verksamhet. Kommittén konstaterar också att språk ännu inte erkänns som en diskrimineringsgrund i Sverige, något som har framförts vid flera tillfällen tidigare. DO är positiv till att frågan om att införa språk som diskrimineringsgrund utreds eftersom det är kan stärka skyddet mot diskriminering.

Kommittén uttrycker en stor oro över en polariserad politisk diskurs som särskilt verkar slå mot nationella minoriteter. I rapporten skriver kommittén att klimatet av intolerans behöver hanteras skyndsamt.

Synpunkt

Kan anledningen för motvilja att erkänna språk som diskrimineringsgrund handla om rädsla om synliggörande av strukturell diskriminering?

Tillsynsmyndighet

Det behövs en tillsynsmyndighet för att utöva tillsyn över kommunernas och regionernas

minoritetsarbete. Europarådet skriver i sin senaste granskningsrapport att Sverige bör övervaka sina kommuner bättre för att garantera att de nationella minoriteternas rättigheter blir verklighet i hela landet.

Byte av uppföljningsmyndighet

Regeringen överväger att flytta frågorna som rör de nationella minoriteterna från Länsstyrelsen i Stockholm till en ny myndighet MUCF.

Synpunkter och frågor

Sverigefinska organisationer är mycket kritiska till regeringens planer på att flytta ansvaret för uppföljning från Länsstyrelsen i Stockholm till en ny myndighet delvis för att Länsstyrelsens expertis inom området har stadigt utökats sedan 2015 då Länsstyrelsen fick sitt uppdrag att följa upp, analysera och redovisa hur minoritetslagen implementerats i myndighetens interna och externa insatser. I regleringsbrevet 2020 framgår att Länsstyrelsen ska även redovisa hur Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering belyses, analyseras och beaktas inom respektive myndighets ansvarsområde. Det problematiska är att myndigheterna har ingen skyldighet att delta i uppföljningen. Det orsakar bland annat att uppföljningsmyndigheten måste locka fram svar och hamnar då i underordnad ställning mot de svarande.

Enligt sverigefinska minoritetsorganisationer finns det inte en annan myndighet som har mer erfarenhet, mer kunskap, tydligare strukturer och en mer ändamålsenlig organisering av uppföljningsarbetet som rör de nationella minoriteterna än Länsstyrelsen. Är det obekvämt för regeringen att Länsstyrelsen instämmer med Europarådets rådgivande kommitté om att språket bör erkännas som diskrimineringsgrund i Sverige? Är det också obekvämt att Länsstyrelsen delar Europarådets uppfattning att regeringen borde tillsätta en tillsynsmyndighet för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter i hela landet?

Ett myndighetsbyte mot minoritetens uttryckta önskemål i ett läge där de idag utbildningsmässigt historielösa nationella minoriteterna med historiskt hävd, offentligt jämförs med frimärkssamlare ger indikation om statens inställning mot minoriteternas rättigheter.

Beslutet om byte av uppföljningsmyndighet har flyttats framåt mot slutet av våren och den ansvarige ministern har meddelat att ett samverkansmöte med minoriteterna kommer att genomföras innan bytet.

En sverigefinsk sanningskommission

I november 2022 överlämnade Sannings- och försoningskommissionen för tornedalningar,

lantalaiset och kväner sin slutrapport till kulturminister Liljestarand. I rapporten finns ett stort antal berättelser om språkliga assimilering och rasbiologiska undersökningar. Den samiska sanningskommissionen slutrapport ska vara klar i december 2025. Tidigare har behandlingen av romer och judar varit föremål för statliga kartläggningar. Återstår gör alltså den sverigefinska minoriteten, den överlägset största av de fem nationella minoriteterna.

Delegationens årsmöte i april 2024 antog en motion om en förstudie för en sverigefinsk sanningskommission, såvida statlig finansiering kan ställa till förfogande. Delegationen ansökte om 325 000 kronor för en sådan förstudie 20 juni 2024. Trots att över ett halvår har gott, har vi fortfarande inte fått någon reaktion på vår begäran. Vi har gjort flera muntliga förfrågningar men varje gång fått svaret att ”frågan bereds i regeringskansliet”.

Kulturdepartementets agerande ger intrycket av att regeringen inte är intresserad av att granska hur den sverigefinska minoriteten har behandlats i Sverige och att regeringen dessutom behandlar de nationella minoriteterna ojämnt.

Som hänförelse kan nämnas att norska Stortinget i december 2024 bad nationella minoriteterna i Norge, bland dem norsksinnarna, om ursäkt för de förtryck som de fått utstå, bland annat i form av förnorskningsskampanjer.

Delegationen kommer att redovisa regeringens hantering av frågan för sina medlemsorganisationer vid årsmötet 2025.

Kulturkanon

I december 2023 tillsatte regeringen en kommitté för att utarbeta en svensk kulturkanon. I direktiven till kommittén står att den ska föra en dialog med de nationella minoriteterna. Denna ”dialog” skedde i september 2024.

Mötet hade dock karaktären av monolog och kommitténs ordförande klargjorde att några representanter för de nationella minoriteterna inte var välkomna i de expertgrupper som kommittén ska tillsätta. Mötet slutade i en djup förtroendeklyfta och representanterna för minoriteterna begärde i en skrivelse till Kulturdepartementet att direktiven skulle preciseras och att kommittén verkligen skulle leva upp till dem. Ytterst handlar det om att samråd ska hållas med minoriteterna i frågor som berör dem. Mötet har också utförligt beskrivits och kommenterats i pressen.

Kulturministern har bland annat i interpellationsdebatter i riksdagen sagt att hennes departement har betonat för kommitténs ordförande att direktiven verkligen gäller. Arbetet

med kulturkanon har alltså blivit en viktig prövosten när det gäller regeringens vilja att leva upp till internationella konventioner och till lagen om nationella minoriteter.

Samverkansmöten med myndigheter

I stället för att myndigheter skriver minnesanteckningar borde samverkansmöten protokollföras för att öka jämställdheten av mötena.

Eftertanke, glädje i minoritetsarbetet

Institutet för språk och folkminnen inger respekt. Det omfattande och långsiktiga handlingsprogrammet om totalt 81 insatser för bevarande av de nationella minoritetsspråken visade minoritetsarbetets omfattning för att bryta språkbytet och fullfölja statens åtaganden att skydda och främja minoriteternas språk och kultur. Imponerande tydlighet.

Den statliga myndigheten *Kungliga Biblioteket* (KB) har en nationell överblick över och främjar samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet på ett utmärkt sätt. Jämställhet är påtaglig i bemötandet. Saklighet och djupt kunnande ger en samhörighetskänsla. *Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten* arbetar med minoritetsfrågorna engagerande på ett sakligt och kunnigt sätt. Myndigheterna möter svåra frågor, inte minst angående äldreård på minoritetsspråk. Det finns en stor brist av vårdbiträden och undersköterskor på äldreårdsavdelningar. Tjänsterna blir ofta visstidsanställningar och deltidsanställningar. Arbetstiderna varierar och lönen är låg.

Två av remissvaren till Skolverket samt en brevväxling och frågor till samrådet

En grundförutsättning för behörighet att söka lärarprogram eller förskolläraryrket i minoritetsspråk är att minoritetsspråk kan studeras som modernt språk i gymnasiet. Sverigefinländarnas delegation deltog i remissförfarandet avseende förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg. Det första remissvaret skickades 2022-05-02 till två adresser. Skolverket svarade att inga minoritetsorganisationer hade skickat ett remissvar. Syftet med Sverigefinländarnas delegations svar var att påminna om behovet av modernt språk i finska.

Sverigefinländarnas delegation/Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta

Heli Lindström
Vice ordförande

Anders Eriksson
styrelseledamot

4 Bilagor-----

Bilaga 1 – Konversation kring remissvaret 2022-05-02

Svaret skickades till:

----- Forwarded message -----

Från: Sverigefinländarnas Delegation <sverigefinne@gmail.com>

Date: mån 2 maj 2022 kl 16:55

Subject: Remissvar, Diariennr 2022:55

To: <remiss.annesbetyg@skolverket.se>, Skolverket <registrator@skolverket.se>

Hej,

bifogar Sverigefinländarnas delegations remissvar ang. ämnesbetyg.

Med vänlig hälsning - Ystävällisin terveisin

Sverigefinländarnas delegation - Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta

Det andra remissvaret skickades 23-03-10

Den tors 23 mars 2023 kl 15:37 skrev Helena Lundgren <Helena.Lundgren@skolverket.se>:

Hej Heli!

Tack för din fråga och jag ber om ursäkt för om svaret dröjt.

Om du undrar över just arbetet med ämnesplanen i modersmål så är detta det första mötet då skrivningar ska diskuteras så ni har inte missat något. Det som har lyfts tidigare är enbart att det kommer att ske ett arbete med att ta fram ämnesplan för modersmål nationella minoritetsspråk. Se mina utklipp från tidigare mötesanteckningar längre ned. Förhoppningsvis är det vad du efterfrågar.

I dagsläget finns det nämligen bara en ämnesplan för ämnets modersmål på gymnasieskolan till skillnad från i grundskolan då det finns en specifik kursplan (motsvarigheten till

gymnasieskolans ämnesplan) för varje nationellt minoritetsspråk samt en gemensam för alla som inte är ett nationellt minoritetsspråk.

Om din fråga är bredare och du undrar om nat min organisationer överhuvudtaget varit involverade tidigare även i andra ämnen så är svaret ja. Jag noterar också att även du varit med på dessa möten. Se nedan 210923 och de bilagorna som är kopplade till det mötet som jag också bifogar här.

Remiss 1 var ute 220210 – 220509 och skickades till alla nationella minoritetsorganisationer. (Alltså efter att förslagen hade diskuterats 210923.) När det gäller de sverigefinska organisationerna så gick det till Sverigefinländarnas delegation, Sverigefinska pensionärernas riksförbund i Sverige, Sverigefinska ungdomsförbundet, Sverigefinska riksförbundet och Sverigefinskt kvinnoforum. Det vill säga remissen gick ut efter det att nationella minoritetsorganisationer hade haft möjlighet att påverka skrivningarna i förslaget. Sedan hade alla möjlighet att komma in med synpunkter under remisstiden också. **Inget remissvar inkom då från sverigefinska organisationer.**

Inför nästa samrådsmöte kommer mina kollegor som arbetar med ämnesplanerna för modersmål som nationellt minoritetsspråk att skicka ut ett utkast på skrivningar som sedan kommer att diskuteras under mötet.. Det bli då första gången detta diskuteras.

Hej Helena

Tack för ditt svar. Det var en bra beskrivning av processen hittills förutom slutet.

*Som du skriver var remiss 1 ute 220210 – 220509. **Sverigefinländarnas delegation skickade in ett remissvar 220502 på eftermiddagen.** Jag har fått kopia av utskicket från Delegationen som jag skickar vidare till dig efter detta mail, svaret skickades till två adresser.*

Det är remissvaret som vi refererar till angående utebliven samverkan i vårt andra remissvar. Jag skickar svaret som bifogat också.

Att enbart fokusera på modersmål finska i ett omfattande reformarbete i gymnasieskolan är inte i enlighet med finska minoritetens utbildningsbehov.

MVH Heli Lindström

Bilaga 2 - Remissvar avseende förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg

Remissvar avseende förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg

Diariennr: Skolverket 2022:55

Sverigefinländarnas delegation, nedan benämnt Delegationen, tackar för möjligheten att lämna remissvar.

Delegationen ställer sig positiv till Skolverkets förslag angående ämnesbetygsreformen som syftar till att ge eleverna bättre förutsättningar för fördjupat lärande och lärande över tid

Att lärare får bättre förutsättningar att planera och genomföra undervisningen utifrån ämnet som helhet ger överblick och sammanhang i arbetet.

Delegationen instämmer med Skolverkets förslag att ersätta kunskapskrav med betygskriterier samt förslaget att ändra betygsskalans reglering så att betygssättningen ska utgå från sammantagen bedömning så att betyget bäst motsvarar kunskaperna.

Delegationen styrker förslaget att ämnen ska delas upp i nivåer i stället för dagens kurser och att progressionen i ämnena förstärks.

Utifrån att Skolverket inte föreslår några ändringar när det gäller kraven för behörighet till högre utbildning eller när det gäller systemet med meritpoäng vill delegationen lyfta fram förslag från ett antal tidigare utredningar angående revitalisering av nationella minoritetsspråk:

-Nationella minoritetsspråken införs i gymnasieskolan som valmöjlighet bland övriga moderna språk

-Studier i nationellt minoritetsspråk som ämne ska ge meritpoäng

-Gymnasieprogram med inriktning mot nationella minoriteter ges möjlighet att bli riksrekryterande

RUOTSINSUOMALAISTEN VALTUUSKUNTA
SVERIGEFINLÄNDARNAS DELEGATION

- Dessutom vill delegationen lyfta fram vikten av att de nationella minoriteterna ska inkluderas i utbildning i ämnena som i historia, samhällskunskap, religion och geografi i samhällsorienterade ämnen (SO).

Enligt läroplanerna för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska skolan skapa de bästa förutsättningarna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Delegationen instämmer med Skolverket i att det finns ett behov av att säkerställa bildningsperspektivet i utbildningarna och att förstärka det tredelade uppdraget, dvs. att gymnasieskolan i enlighet med skollagen ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier.

2022 -05-02

Sverigefinländarnas delegation/Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta

Enligt uppdrag Heli Lindström/Kaarina Wallin

Bilaga 3 – Remissvar inskickat den 2023-03-10 till Skolverket

2023-03-10

Skolverket

Dnr 2023:21

registrator@skolverket.se

Remiss.annesbetyg@skolverket.se

Remissvar avseende förslag till föreskrifter med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå

Sverigefinländarnas delegation, nedan kallad vi, tackar för möjligheten att skriva ett remissvar avseende förslag till föreskrifter med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå.

Vi ställer oss positiva till Skolverkets förslag angående ämnesplaner för de ämnen som ingår i gymnasieskolan samt programstrukturer för de nationella programmen i gymnasieskolan.

Vi välkomnar också ökad minoritetskunskap hos civilsamhället genom ökat innehåll i ämnesundervisning i historia, religionskunskap, svenska och svenska som andra språk i gymnasiet.

I vårt svar för övrigt kommenterar vi enbart de delar i utredningen som berör utbildningsfrågor angående den sverigefinska minoriteten.

Sverigefinländarnas Delegation är medveten om att ramarna för Skolverkets uppdrag innebär vissa begränsningar eftersom reformen införs i ett befintligt system.

Vad dessa begränsningar innebär är däremot inte känt då samverkanssamtal med sverigefinska minoritetsorganisationer inför Skolverkets redovisning till regeringen den 16.september 2022 avseende förslag som kräver regeringens eller riksdagens beslut inte genomfördes.

Vi förtydligar därför vårt tidigare förslag i remissvar, diarienummer 2022:55 och föreslår att nationellt minoritetsspråk införs som ett ämne med den gemensamma ämnesplanen för befintliga moderna språk och ska erbjudas som ett alternativ till ämnet modersmål-nationella minoritetsspråk.

Moderna språk är reglerad i timplanen och har en garanterad undervisningstid, vilket minoritetsspråk som modersmål i dag saknar.

Skolverket inkluderade inte förslaget om modernt språk, minoritetsspråk i sin redovisning till regeringen och skriver att förslag till ämnesplaner i modersmål och minoritetsspråk remitteras *i en tredje remiss.*

I sin konsekvensbeskrivning under punkt 6, andra konsekvenser skriver Skolverket följande under punkt 6.1. om nationella minoriteter

Då syftet med de föreslagna ändringarna är att stärka kvaliteten och likvärdigheten i undervisningen och skapa förutsättningar för mer rättvisande betyg bedömer Skolverket att förslagen kommer att få positiva effekter även för de nationella minoriteterna.

Det är positivt att de föreslagna ändringarna stärker kvaliteten och likvärdigheten i undervisningen och skapar förutsättningar för mer rättvisande betyg, även för nationella minoritets elever i de flesta ämnena. Tyvärr gäller ökningen av likvärdigheten inte den marginaliserade modersmålsundervisningen som minoritets eleverna erbjuds utanför timplan och garanterad undervisningstid.

Under nästa punkt 6.2 Elever, skriver Skolverket följande:

Skolverket bedömer att förslagen är förenliga med barnkonventionens artiklar och bestämmelsen i 1 kap. 10 § skollagen om att barnets bästa ska vara utgångspunkten i all utbildning.

Vi anser att bedömningen saknar grund när det gäller undervisning i minoritetsspråk i gymnasiet.

RUOTSINSUOMALAISTEN VALTUUSKUNTA
SVERIGEFINLÄNDARNAS DELEGATION

Enligt uppdrag

Heli Lindström

Bilaga 4 – Frågor till samrådsmötet inskickade 2023-04-17 till Skolverket

23-04-17

Frågor till samrådsmötet med Skolverket den 5 maj 09.00-12.00 2023

Organisation: Sverigefinländarnas delegation

Ämnesområde: Utbildning i och på nationella minoritetsspråk

Frågor: Sverigefinländarnas delegation undrar om Skolverket kan vägleda och stödja den finska minoriteten i samverkansprocessen med ett införande av nationellt minoritetsspråk som ett ämne inom den gemensamma ämnesplanen för befintliga moderna språk.

Moderna språk, minoritetsspråk finska skulle då erbjudas som ett alternativ till ämnet modersmål-nationella minoritetsspråk i ett begränsat antal gymnasieskolor i kommuner som har universitet som erbjuder olika typer av lärarutbildning i minoritetsspråk.

Enligt uppdrag

Heli Lindström